

VERKSAMHETSPLAN 2019

STYRNING OCH ORGANISATION

REGION DALARNAS KULTUR- OCH BILDNINGSNÄMND

Region Dalarna – Kultur- och bildningsnämnd

Verksamhetsplan 2019, Styrning och organisation antagen av
Region Dalarnas Kultur- och bildningsnämnd 2019-03-12

Foto: Hossein Salmanzadeh

Omslag framsida: Det tysta samtalet, konstperformance 2019,
Falu lasarett, Mourad Kouris. Foto Henrik Hansson

Omslag baksida: Detalj ur verk av Karin Edvall, från utsällning
på BoMo, Borlänge 2017.

Diarenummer: RD19/00298

INLEDNING **3**

BAKGRUND OCH NULÄGE **5**

STYRNING OCH ORGANISATION **6**

Extern styrning

Intern styrning

Övergripande regionpolicyer och planer

Organisation och arbetssätt

Kultur och bildningsförvaltningens organisation

Styrning

Uppföljningsansvar

OMVÄRLDEN – yttre faktorer som kan påverka verksamheterna 2019 **13**

Dalarna – Sveriges bästa ungdomsregion

Vägen in – avsiktsförklaring för etablering av nyanlända

Integration och språkundervisning

Digitalisering och digital delaktighet

Statliga initiativ på biblioteksområdet

Ökad psykisk ohälsa hos unga

Hållbarhetsarbete och agenda 2030

Lärarlegitimationer

Rekrytering och kompetensutveckling

Koppling till andra politikområden

Arbetsmiljö

Vision:

*Kulturen i Dalarna lyfter Sverige
och kulturen i världen lyfter Dalarna*

Inledning

Kultur- och bildningsförvaltningens verksamheter kännetecknas av en bred, tillgänglig och kvalitativ kultur- och bildningsverksamhet, väl spridd i hela Dalarna. Region Dalarnas stöd till kultur, folkbildning, föreningsliv och skolor främjar ett aktivt medborgarskap och ökar möjligheterna för länets invånare att påverka samhällsutvecklingen. Kreativa miljöer och mötesplatser bidrar till social kontakt, sammanhållning och utveckling. Aktörerna inom kultur och bildningsområdet är och ska vara många.

De regionala kulturverksamheterna ska stödja och utveckla kulturen inom olika områden och stimulera kulturell utveckling och förnyelse.

Verksamheten vid regionens egna skolor, i länets studieförbund, rörelse-ägda folkhögskolor och folkrörelser är en resurs i den lokala och regionala utvecklingen. Med sitt breda utbud bidrar den till att höja bildningsnivån i länet samt bidrar till social delaktighet och inflytande.

Dalarnas kultur- och bildningsplan 2019–2022 utgör grunden för det gemensamma arbetet i förvaltningen.

Workshopen "Hattfabriken"
på Sveatorget i Borlänge,
med Design Lab S, inom ramen
för Anoda ung konst.

Bakgrund och nuläge

Kultur och bildningsförvaltningen fick sin nuvarande form 2011 då Region Dalarnas kulturbasenheter, folkhögskolor och Musikkonservatorium bildade en gemensam organisation.

Under efterföljande år har förvaltningen arbetat för att skapa ett gemensamt arbetssätt och öka kunskaperna om varandras verksamheter för att bygga upp en enhetlig struktur och en ökad samverkan. Detta har främst manifesterats i en gemensam regional kultur- och bildningsplan. Förvaltningens tre kulturbasenheter; Bild och form Dalarna, Film i Dalarna och Länsbibliotek Dalarna har samlokaliseras på Falugatan 2 i Falun. I samband med det har arbetet med att få till en gemensam IT-plattform slutligen påbörjats. Under 2019 fortsätter arbetet med att få till en mer enhetlig, effektiv och ändamålsenlig IT-plattform med övriga verksamheter.

Strykning och organisation

EXTERN STYRNING

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för regionala kultur- och bildningsverksamheter och fördelar de regionala medlen till verksamheterna samt de statliga medlen till kultur. Hur de statliga kulturmedlen fördelas och redovisas utgår från de mål, som formulerats för den statliga kulturpolitiken. Skolornas verksamheter styrs av de mål som fastställts på statlig nivå, av läroplaner, program mål, kurs- och ämnesplaner samt av lagar och förordningar för skolväsendet. Krav på redovisning och uppföljning av utbildningarnas kvalitet finns för respektive utbildningsform samt för de kulturverksamheter som ingår i samverkansmodellen och som erhåller statliga medel.

INTERN STYRNING

Regionplan 2019 mot 2021 – ett hälsosamt Dalarna (RP)

Övergripande mål och styrkort med utgångspunkt från RP bifogas verksamhetsplanen.

Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2019–2022 (KBP)

Planen visar hur den regionala kultur- och bildningsverksamheten i Dalarna ska utvecklas och främjas. Planen är ett instrument för planering och tjänar även som underlag i dialogen med staten om de regionala kulturmedlen. Samverkansmodellen innebär att regionerna gör prioriteringar och själva fördelar de statliga kulturmedlen. Centralt i planen är att utveckla dialogerna med Dalarnas kommuner, de professionella kulturskaparna, föreningsliv, folkbildning och andra aktörer som gör att Dalarna har ett rikt och tillgängligt kulturliv och bildningsmöjligheter. Överenskommelser kring samverkan tas fram

med kommunerna, Uppdragsöverenskommelser skrivs med externa kultur- och bildningsverksamheter. Uppdrag till förvaltningens verksamheter med utgångspunkt från KBP bifogas Verksamhetsplanen.

ÖVERGRIPANDE REGIONPOLICYER OCH PLANER

De övergripande policyer som beslutas återfinns på Region Dalarnas intranät, INTRA. Ett ledningssystem är under implementering och ska omfatta all verksamhet i Region Dalarna.

ORGANISATION OCH ARBETSSÄTT

Kultur- och bildningsförvaltningen arbetar i en organisation som spänner över många skilda verksamheter. I samverkansmodellen och i Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan ingår flera verksamheter utanför Region Dalarnas organisation.

Kultur- och bildningsförvaltningens kansli och stab arbetar för att stödja enheterna inom förvaltningen och samverkansmodellen. Samordning och dialog är idag en större del av förvaltningsansvaret. Idag finns ett strategiskt ansvar för att främja utveckling och förnyelse inom alla verksamheterna. Förvaltningschefen har en ledningsgrupp där cheferna för folkhögskolorna, kulturbasenheter, Musikkonservatoriet, kanslichef samt förvaltningscontroller och HR seniorpartner ingår. Tre strategier inom områdena barn och unga/integration, projekt och samverkan arbetar förvaltningsövergripande med utvecklingsarbete och utgör förvaltningschefens närmaste stöd i verksamheten. På kansliet finns kanslichef, nämndsekreterare och två bidrags- och stipendiehandläggare.

KULTUR- OCH BILDNINGSFÖRVALTNINGENS ORGANISATION

STYRNING

Kultur- och bildningsnämnden (KBN) är styrelse för verksamhet vid fyra skolor i länet. Av dessa är **tre folkhögskolor** och belägna i **Mora, Malung** samt **Borlänge (Fornby)** med filialer i Skattungbyn, Falun och Ludvika.

Vid **Musikkonservatoriet Falun** bedrivs en riksrekryterande spetsutbildning i musik på gymnasienivå. En eftergymnasial högskoleförberedande musikutbildning (HMU), bedrivs med Musik i Dalarna som huvudman.

KBN ger bidrag till länets **fyra rörelseägda folkhögskolor** samt mobilitetsersättning till andra folkhögskolor utanför länet som har studerande från Dalarna.

KBN fördelar bidrag till **ideella organisationer, funktionsnedsättningsorganisationer, politiska ungdomsförbund och studieförbund** på regional nivå.

Vidare ansvarar KBN för stipendieutdelning ur **Bröderna Molanders stipendiefond, Västerbergslagens Hästagarförenings stipendiefond** samt vissa mindre stipendiefonder som skolorna handlägger.

Kultur- och bildningsnämnden ansvarar för tre kulturbasenheter:

Film i Dalarna – ett resurscentrum med uppdrag att utveckla, främja och stödja filmkulturell verksamhet i länet.

Länsbibliotek Dalarna – främjar samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet inom biblioteksområdet samt samverkar med regionala och nationella biblioteksaktörer.

Bild och form Dalarna – ny enhet från 2019, som ersätter tidigare Enheten Scen dans konst vars uppdrag innefattar arkitektur, form, design och konst. Verksamheten består av Konstenheten, som framförallt arbetar med det gestaltande konstuppdraget i Region Dalarnas egna lokaler och konsulenter med främjandeuppdrag inom dessa områden. I enheten ingår även Mentalvårdsmuseet – ett psykiatrihistoriskt museum beläget i Säter.

Region Dalarna är ensam stiftare för stiftelserna **Musik i Dalarna** och **Dalateatern**. Region Dalarna och Dalarnas Fornminnes- och Hembygdsförbund är stiftare för stiftelsen **Dalarnas museum**. Det årliga anslaget fördelas av KBN. Dalateatern har från och med 2019 tagit över främjandeuppdraget för scenkonst och dans, som tidigare låg under Enheten Scen dans konst.

Folkmusikens Hus, Dalarnas folkrörelsearkiv, Arkivcentrum Dalarna, Dalarnas hemslöjdsförbund och Avesta Art är externa verksamheter med regionala uppdrag som får bidrag från KBN.

Samtliga ovan uppräknade kulturverksamheter, utom Mentalvårdsmuseet och Region Dalarnas konstenhet, medfinansieras av staten och omfattas av Samverkansmodellen.

I KBN:s uppdrag ingår att årligen utse årets **kulturpristagare**, två yrkesverksamma och fyra unga **kulturstipendiater**.

KBN lämnar även regionala bidrag till vissa andra kulturverksamheter i länet. Föreningar/organisationer kan söka **projektstöd** som delas ut två gånger per år. KBN har även **utvecklingsmedel**, som kan medfinansiera projekt som söks av de egna verksamheterna.

UPPFÖLJNINGANSVAR

KBN ansvarar för att årligen följa upp och redovisa till Statens Kulturråd hur de statliga medlen används. Detta sker genom en kvantitativ och kvalitativ uppföljning.

KBN ansvarar för att årligen följa upp och kvalitativt redovisa folkhögskolornas verksamhet till Folkbildningsrådet.

KBN ansvarar för att följa upp att Musikkonservatoriet Falun har den kvalitet och de resurser som krävs för att uppfylla nationella mål och genomföra utbildningen enligt de krav som ställs i skollagstiftningen.

KBN ska hålla sig underrättad om verksamheten i stiftelserna ovan samt följa

verksamheten i de stiftelser inom sitt område där Landstingsfullmäktige utser representant i styrelsen.

KBN ansvarar för att utforma en god intern kontroll. I detta ansvar ligger att utifrån principerna för den interna kontrollen i Region vid behov utfärda styrande dokument för den egna interna kontrollens organisation, utformning och funktion. Dessa dokumenteras och antages av nämnden.

Omvärlden

– yttre faktorer som kan påverka verksamheterna 2019

DALARNA – SVERIGES BÄSTA UNGDOMSREGION

Region Dalarna, med Kultur- och bildningsförvaltningen som samordnare, ska i enlighet med avsiktsförklaringen, vara en aktiv part i arbetet med Dalarna – Sveriges bästa ungdomsregion. I februari 2015 antogs den regionala strategin Dalarna – Sveriges bästa ungdomsregion. Målen i strategin är att ”unga i Dalarna ska känna att tillvaron är meningsfull och att de blir sedda”, att ”unga i Dalarna ska känna att de kan påverka såväl sina egna liv som länets utveckling”, och att ”unga ska känna att de har goda möjligheter att skaffa sig utbildning och arbete i Dalarna.” Kopplad till strategin finns en avsiktsförklaring som anger hur Dalarnas femton kommuner och Region Dalarna avser arbeta för att Dalarna ska bli och vara Sveriges bästa ungdomsregion. Samarbetet inom Region Dalarna behöver utvecklas. Avsiktsförklaringen behöver göras känd i hela Region Dalarna och inte bara inom Kultur och bildning och Regionala utvecklingsförvaltningen, men det är svårt att hitta vägar till ett mer sektorsövergripande arbete med strategin.

VÄGEN IN – AVSIKTSFÖRKLARING FÖR ETABLERING AV NYANLÄNDA

Region Dalarna har i likhet med alla dalakommuner, regionala organisationer samt flera myndigheter skrivit under avsiktsförklaringen Vägen in, som syftar till att samordna och underlätta för mottagande och integration av nyanlända. Avsiktsförklaringen omfattar samverkan inom fem områden, där kultur och bildning tagit på sig ansvaret att samordna det femte, ”Vägen till social sammanhållning och delaktighet”. Kultur och bildning ingår sedan hösten 2018 i Vägen in-kansliet med en samordningstjänst på 50 procent. Uppdraget gäller dels det femte spåret, men även att öka samverkan mellan

förvaltningar inom Region Dalarna, samt med övriga aktörer i överenskommelsen, exempelvis kommuner och civila samhället. Helheten av alla insatser är idag svåra att överblicka. Bland undertecknande parter i överenskommelsen finns ett behov av att synliggöra insatser som redan sker, samt av att skapa en kommunikationsplattform där fakta och erfarenheter inom arbetet med inkludering och integration kan spridas.

INTEGRATION OCH SPRÅKUNDERVISNING

Folkbildningen är en viktig aktör i det nationella integrationsarbetet. Även om antalet asylsökande är betydligt lägre än vid samma tid föregående år, kommer det under lång tid framöver att finnas många människor som är i behov av god integration. Regeringens förtroende för folkbildningens kompetens att arbeta med dessa frågor avspeglas i satsningar som ”Svenska från dag ett” samt Etableringskurs på folkhögskola. Regions folkhögskolor kan erbjuda inkluderande mötesplatser för människor med olika bakgrund och erfarenheter, samt kompetens och erfarenhet när det gäller arbetet med integration. Den demografiska utvecklingen gör att arbetsmarknaden i Dalarna är beroende av arbetskraftsinvandring. Regions folkhögskolor kan och vill spela en viktig roll som utbildningsanordnare. Folkhögskola kan här utgöra grunden till fortsatta studier, validering och svenskundervisning för att utrikesfödda personer som redan har en utbildning ska kunna bli anställningsbara på den svenska arbetsmarknaden.

DIGITALISERING OCH DIGITAL DELAKTIGHET

Idag beräknas en halv miljon svenskar inte ha internet hemma. Ytterligare 600 000 svenskar har internet, men använder det inte dagligen. Drygt en miljon invånare upplever sig inte vara delaktiga i det digitala samhället. Den som inte kan orientera sig digitalt har sämre möjligheter att aktivt ta del i samhällslivet. Men även den som är en van användare av internet och digitala medier behöver tillägna sig de kunskaper som krävs för att söka, värdera, använda och publicera information digitalt. Tillgång till trovärdiga källor och kunskap om källkritik och desinformation är nödvändigt i dagens samhälle.

Det är därför strategiskt viktigt att fokusera på att utveckla digitala lösningar för de regionala kulturverksamheternas erbjudanden till kommunerna de närmaste åren, att arbeta vidare inom folkbildningen med digital delaktighet samt fortsätta arbetet med en regional digital agenda.

STATLIGA INITIATIV PÅ BIBLIOTEKSOMRÅDET

I mars lämnar Kungliga bibliotek förslag till regeringen på en nationell biblioteksstrategi. Förväntat är förslag om satsningar när det gäller digital infrastruktur för biblioteken. Den statliga satsningen Digitalt först med användaren i fokus fortgår 2019–2020, och syftar till kompetenshöjning av landets bibliotekspersonal för att de i sin tur ska stå rustade att möta samhällets utmaningar och invånarnas behov vad gäller digitalisering.

Satsningen på att stärka Sveriges bibliotek från statligt håll fortsätter 2019–2020. Kommunerna kan söka 225 miljoner per år till att öka invånarnas tillgänglighet till biblioteksverksamhet. 25 miljoner för samma syfte fördelas av Statens Kulturråd till regionerna inom ramen för kultursamverkansmodellen. Dalarna tillfördes 13 miljoner kr under 2018 inom ramen för bidraget, vilket möjliggör strategiska satsningar.

ÖKAD PSYKISK OHÄLSA HOS UNGA

Folkhögskolorna (och Musikkonservatoriet) ser en ökning av den psykiska ohälsan bland de studerande. Folkhögskolorna tar emot allt fler studerande med neuropsykiatriska diagnoser och studerande med ett ökat behov av språkstöd. När det gäller funktionsnedsättningar och språk är det en självklarhet för skolorna att arbeta på ett sådant sätt att de kan möta dessa behov. Studerande med olika funktionsnedsättningar och språkbehov ska få det stöd som krävs för att de ska klara sina studier och det sociala sammanhang det innebär att gå på en folkhögskola. Svårare är dock ökningen av psykisk ohälsa bland studerande. Ibland i kombination med ovanstående men oftare rena ohälsoproblem.

Skolan kan arbeta förebyggande friskvårdande med fysisk och psykisk hälsa och vara engagerade medmänniskor, men skolan varken kan eller ska

Emma Eskeby, Musikkonservatoriet

behandla psykisk ohälsa. Grundproblemet när det gäller den ökande psykiska ohälsan är att vården inte räcker till för att möta behoven och detta drabbar skolorna på olika sätt.

HÅLLBARHETSARBETE OCH AGENDA 2030

Agenda 2030 är en fortsättning på de tidigare så kallade Millenniemålen. De nya målen har ett bredare perspektiv. Agenda 2030 innehåller 17 mål och 169 delmål, och ger en helhetsbild för hållbar utveckling i sociala-, ekonomiska- och miljömässiga frågor. Målen är utformade så att alla världens länder blir inkluderade, rika som fattiga, för att både på olika och på liknande sätt kämpa för en hållbar framtid. Sverige vill vara en av de ledande nationerna i arbetet.

Folkbildningen kan komma att spela en viktig roll i detta arbete. Bara genom en bred folklig uppslutning blir det möjligt att lyckas med de ambitiösa målen.

Regionens folkhögskolor har redan påbörjat arbetet. Det finns en bred kompetens om frågorna på skolorna som kan utnyttjas både i folkhögskolornas ordinarie kursverksamhet och för insatser i hela regionen och gentemot allmänheten.

Region Dalarna har genom den kompetens som finns möjlighet att ta ledningen i ett strukturerat arbete med processer för hållbar utveckling och hälsa.

LÄRARLEGITIMATIONER

Från och med 1 juli 2015 krävs lärarlegitimation för att få undervisa inom svenskt skolväsende upp till gymnasiet. Regeringen tillsatte under hösten 2016 en utredning som bland annat sett över behovet av specialistkompetens vid landets spetsutbildningar och det problem som legitimationskravet för dessa utbildningar orsakar. För Musikkonservatoriet är det angeläget att lagstiftningen ändras så att de kan anställa lärare utan legitimation, men med den specialistkompetens som krävs.

REKRYTERING OCH KOMPETENSUTVECKLING

Folkhögskolorna har fått utökade statliga uppdrag för att lyfta kunskaps- och bildningsnivån i samhället samt för att skapa förutsättningar för fler att delta i arbetslivet. Bland annat har 8000 nya extraplatser tillförts folkhögskolorna. Detta innebär stora möjligheter för folkhögskolorna att utöka sin volym, utveckla verksamheten och kursutbudet. Det kommer på sikt att innebära ökade kostnader för Region Dalarna, när dessa platser blir permanentade. Kvalitativ och kvantitativ kompetensutveckling av både befintlig och nyrekryterad pedagogisk personal kommer behövas för att möta behoven utifrån de nya målgrupperna, dvs nyanlända, personer med funktionsnedsättningar och behov av stödinsatser. Vidare kommer det finnas behov av anpassning och effektiv användning och upprustning av lokaler, utveckling av digitala resurser och infrastruktur och inte minst utökad samverkan med omvärlden.

KOPPLING TILL ANDRA POLITIKOMRÅDEN

EU:s programperiod 2014–2020 lider mot sitt slut och nästa period som är 2021–2027 förhandlas nu. Det finns fortfarande möjlighet att söka bidrag under innevarande period, men medlen är begränsade. Beslut om budgeten för 2021–2027 tas under hösten 2019 och då kommer också inriktningar att klargöras. Det man vet nu är att innovation och digitalisering kommer att vara viktiga delar. Utvecklingsavdelningen på Region Dalarna arbetar sedan lång tid med EU-verktyget Smart specialisering, och i de fall arbetsområdena berör Kultur- och bildnings verksamhetsfält ges förvaltningen möjlighet att delta.

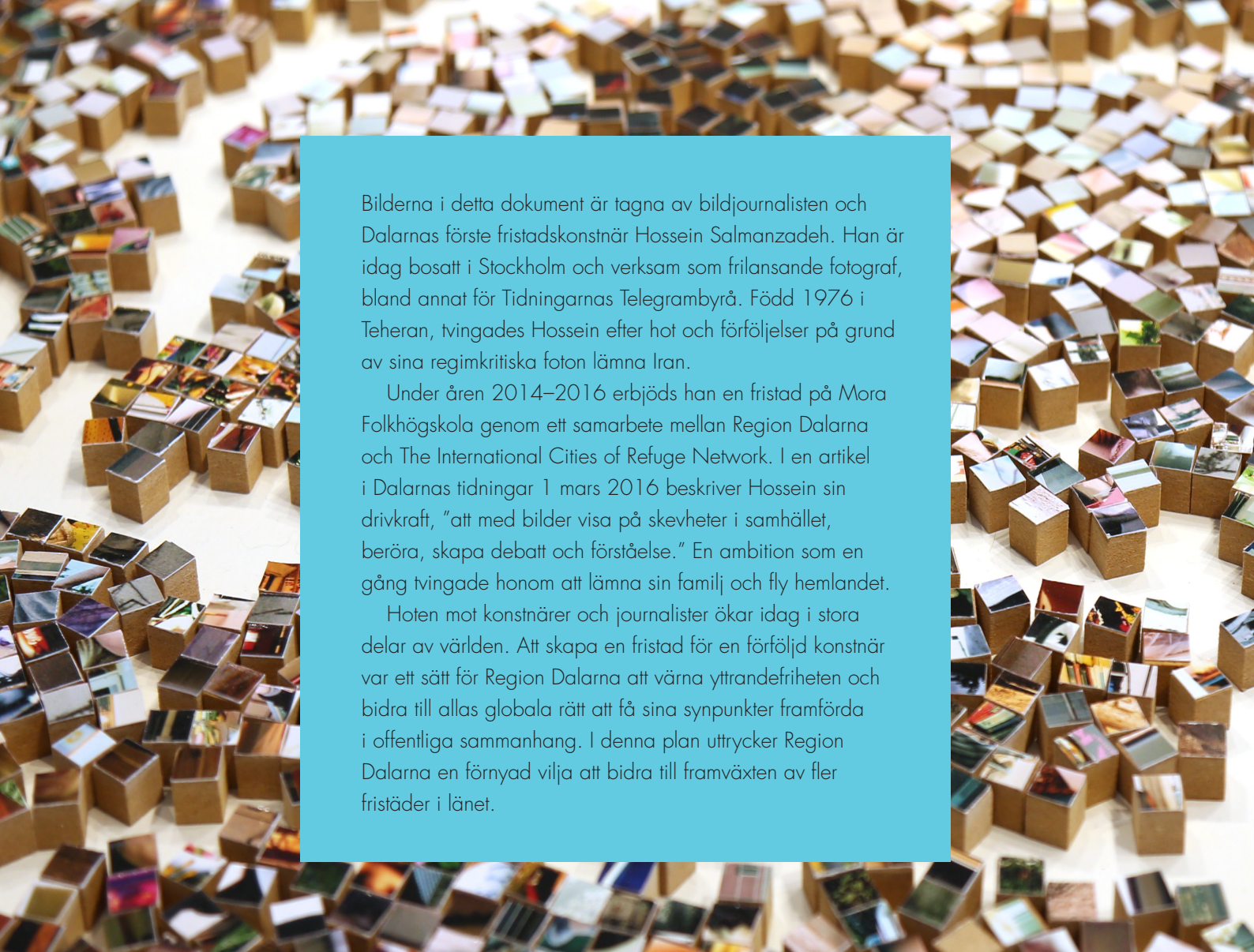
Kultur- och bildningsförvaltningen kommer att följa arbetet inför den nya programperioden och tittar då särskilt på skrivningar som rör hälsa, barn/unga, äldre och kulturella kreativa näringar (KKN).

ARBETSMILJÖ

Regioner och kommuner har stora utmaningar framför sig som innebär särskilda ansträngningar för både verksamhet och medarbetare. Sjuktalet är jämförelsevis höga och fokus flyttas från reaktivt till förebyggande arbetsmiljöarbete. Perspektivet flyttas från individ till organisationsnivå för att kunna skapa friska arbetsplatser och ett hållbart arbetsliv. Bakgrunden är bland annat ökad psykisk ohälsa. Föreskriften OSA – organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) trädde i kraft den 31 mars 2016 och togs fram till följd av ovanstående. Den reglerar arbetet med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön samtidigt som den preciserar arbetsgivarens skyldigheter att systematiskt och återkommande undersöka, genomföra och följa upp verksamheten så att en bra arbetsmiljö uppnås. Inom Kultur och bildning är frisknärvaron hög och sjuktalet låga, men det förebyggande arbetsmiljöarbetet ska ändå fortsatt vara en viktig del i att skapa en god och attraktiv arbetsmiljö.

Bilderna i detta dokument är tagna av bildjournalisten och Dalarnas förste fristadskonstnär Hossein Salmanzadeh. Han är idag bosatt i Stockholm och verksam som frilansande fotograf, bland annat för Tidningarnas Telegrambyrå. Född 1976 i Teheran, tvingades Hossein efter hot och förföljelser på grund av sina regimkritiska foton lämna Iran.

Under åren 2014–2016 erbjöds han en fristad på Mora Folkhögskola genom ett samarbete mellan Region Dalarna och The International Cities of Refuge Network. I en artikel i Dalarnas tidningar 1 mars 2016 beskriver Hossein sin drivkraft, "att med bilder visa på skevheter i samhället, beröra, skapa debatt och förståelse." En ambition som en gång tvingade honom att lämna sin familj och fly hemlandet.

Hoten mot konstnärer och journalister ökar idag i stora delar av världen. Att skapa en fristad för en förföljd konstnär var ett sätt för Region Dalarna att värna yttrandefriheten och bidra till allas globala rätt att få sina synpunkter framförda i offentliga sammanhang. I denna plan uttrycker Region Dalarna en förnyad vilja att bidra till framväxten av fler fristäder i länet.

Region Dalarna – Kultur och bildning
Box 712
791 29 Falun
Myntgatan 2, Falun

www.regiondalarna.se